

Smartfony za mądre dla użytkowników

7 marca 2019

Po miesiącach posiedzeń w rosyjskiej Dumie Państwowej, ustanowiono prawo, które ostatecznie zabrania rosyjskim żołnierzom noszenia lub używania urządzeń podłączonych do Internetu, w celu dzielenia się informacjami na temat jednostek wojskowych i ich służbie w tychże jednostkach. Ustawa nakłada dodatkowe ograniczenia dla rosyjskich żołnierzy w zakresie dzielenia się informacjami na temat wojska, w tym rozmowy z dziennikarzami na temat ich służby wojskowej lub „noszenia jakiegokolwiek urządzenia zdolnego do nagrywania lub przechowywania informacji”, które mogą być udostępniane online.[1] Krótko mówiąc, stare telefony Nokii z zainstalowanym węzłem, staną się o wiele bardziej popularne wśród rosyjskich żołnierzy.

Choć nowo przyjęte prawo jest głośno komentowane w całej Rosji oraz reszcie świata, już od dawna prowadzone są działania mające na celu zmniejszenie liczby żołnierzy, którzy publicznie dzielą się informacjami i korzystają ze smartfonów w bazach wojskowych, choć z mieszanym powodzeniem. Na zdjęciu niżej trofea pod postacią przemyconych przez żołnierzy smartfonów w rosyjskiej bazie wojskowej.

Rosja nie jest jedynym krajem, który wprowadził taką ustawę. Turcja na przykład, pozwala swoim żołnierzom mieć tylko „głupie telefony” podczas pobytu na terenie baz wojskowych, po nowelizacji prawa w 2015 r., co spowodowało gwałtowny wzrost zapotrzebowania na połączenia niezwiązane z Internetem w telefonii komórkowej.[2]

Największe hity

W ciągu ostatnich pięciu lat nie wydarzył się ani jeden incydent, który spowodowałby uchwalenie tego prawa w Rosji, ale kilka dochodzeń wspomaganych informacjami nadmierne udostępnianymi przez rosyjskich żołnierzy, mogło znacząco wpłynąć na proces decyzyjny.

Bato Dambaev i szczeniaki

W 2015 r. Simon Ostrovsky nagrał popularny film dokumentalny „Selfie Soldiers: Russia Checks in to Ukraine” dla VICE News, bazujący na doniesieniach ujawnionych przez serwis Bellingcat, który z kolei bazował na śledztwie Eleny Kostyuchenko z czasopisma „Nowaja Gazieta”. [3]

Dokument, który można obejrzeć w całości powyżej, opisuje jak młody rosyjski żołnierz o nazwisku Bato Dambaev z 37 Brygady Piechoty Zmotoryzowanej (Kyakhta), opublikował swoje zdjęcia będąc na punkcie kontrolnym w miejscowości Vuhlehirsk na Ukrainie podczas bitwy o Debaltseve. Bato podzielił się swoimi zdjęciami z bazy niedaleko granicy rosyjsko-ukraińskiej na początku 2015 roku.

Simon odnalazł miejsca ze zdjęć, gdzie przebywał Bato w Rosji i na Ukrainie, w tym w Vuhlehirsk.

Geolokalizacja fotografii może być przekonująca, ale odtworzenie zdjęcia w tej samej pozycji co rosyjski żołnierz, nie pozostawia wiele wątpliwości gdzie dokładnie zostały zrobione.

Nie wszystkie zdjęcia, które Bato zamieścił na swojej stronie V Kontakte (VK), mają implikacje geopolityczne. Bato wraz z kilkoma innymi żołnierzami, zamieścił zdjęcia zrobione sobie wraz z najpopularniejszymi mieszkańcami bazy wojskowej: dwoma szczeniętami Siberian husky.

Kilka lat po tym, jak Bato i jego koledzy pozwali do zdjęć ze szczeniakami przed bitwą o Debaltseve, kolejni nowi rosyjscy żołnierze stacjonujący w tej samej bazie, udostępniają swoje zdjęcia z tymi samymi psami husky, z tą małą różnicą, że nie są już one szczeniętami.

MH17 i 53 Brygada

Namierzenie i sprawdzenie pochodzenia wyrzutni rakietowej Buk, która zestrzeliła samolot pasażerski należący do Malezyjskich Linii Lotniczych LOT 17 (MH17), byłoby również możliwe bez mediów społecznościowych, ale stało się to o wiele łatwiejsze dzięki rosyjskim żołnierzom z 53 Brygady Przeciwlotniczej z siedzibą w Kursku.

Jak wyszczególniliśmy w 115-stronicowym (tak, 115) raporcie[4] opublikowanym w 2016 roku, cyfrowe ślady pozostawione przez członków 53 Brygady, były niezwykle pomocne w rekonstrukcji szeregów jednostki wojskowej, wraz z dostarczaniem istotnych informacji na temat wyrzutni rakietowej, która została dostarczona z tej brygady na wschodnią Ukrainę w lipcu 2014 r.

Wyrzutnia rakietowa, która zestrzeliła MH17, była częścią konwoju z końca czerwca, który składał się z żołnierzy 53 Brygady i sprzętu podróżującego z Kurska, zmierzającego do granicy rosyjsko-ukraińskiej. Żołnierze 53 Brygady byli na tyle uprzejmi, że skrupulatnie i szczegółowo opisywali swoją podróż jak i sam pobyt w obozie znajdującym się w pobliżu granicy, dzieląc się zdjęciami i filmami na ich profilach VK i Odnoklassniki (OK).

Czasami sprawiają, że praca nad geolokalizacją ich zdjęć jest bardzo łatwa, pozując przed nazwami miejscowości.

W innych przypadkach byliśmy w stanie odkryć tę samą scenę z kilku perspektyw, w tym jedną z wnętrza autobusu (zrobioną przez żołnierza z 53 Brygady) i wideo pochodzące od Rosjanina, który przesłał wideo z jego samochodowej kamery w trakcie

mijania go przez wojskowy konwój i ten sam autobus, na jego koncie YouTube. W poniższym zestawie możesz zobaczyć głowę śpiącego żołnierza przy oknie na obu obrazach.

W niektórych szczególnie niefrasobliwych uploadach, można znaleźć listę nazwisk kadetów uczących się w Kursku, która była udostępniana na czyimś koncie VK, co pozwalało nam sprawdzić każdą z tych osób indywidualnie, w celu znalezienia ich kont w sieciach społecznościowych, podczas gdy osoby te nie wymieniły bezpośrednio swojej przynależności do 53 Brygady.

Wreszcie, sprawdzenie profili sieci społecznych żołnierzy 53 Brygady, pozwoliło nam zrekonstruować strukturę dowództwa jednostki, dając w ten sposób możliwość zidentyfikowania tych osób, które były osobami najbardziej prawdopodobnymi podejrzanymi zamieszkanymi w zestrzelenie MH17, ponieważ poszczególne bataliony w 53 Brygadzie, nie były obecne na granicy ukraińskiej latem 2014 r. Jeden z oficerów 53 brygady wymienił innych oficerów i dowódców, jako „współpracowników” na swoim profilu VK.

Dzięki tym informacjom, udało nam się ustalić hierarchię oficerów i dowódców drugiego batalionu 53 Brygady, który był obecny na granicy rosyjsko-ukraińskiej latem 2014 r. Pełna lista, bez żadnej korekty, została dostarczona do holenderskiego zespołu śledczego badającego zestrzelenie MH17.

Dałsza analiza lata 2014 roku

Szczyt wojny na Ukrainie przypadła na lipiec-sierpień 2014 r., ze śmiertelną bitwą pod Ilovayskiem, prowadzącą do pierwszych ustaleń Mińskich. Rosyjskie zaangażowanie osiągnęło szczyt podczas tej kluczowej bitwy, z jej drugą falą w bitwie o Debaltseve w styczniu i lutym 2015 roku. Pięć lat później niezależni badacze nadal odkrywają nowe dowody rosyjskiego zaangażowania w tym kluczowym okresie, z anonimowym badaczem @Askai707 na czele.[5] Dowody, które Askai wykorzystuje w

swoich dochodzeniach, pochodzą w dużej mierze z dwóch źródeł: zdjęć i filmów udostępnionych przez samych walczących (w tym rosyjskich żołnierzy i separatystów) oraz filmów z mediów, w tym zarówno „legalnych” organizacji informacyjnych, jak i nowo utworzonych wydawnictw propagandowych jak News-Front.

W skrupulatnych śledztwach Askai ogląda każdą fotografię oraz posty pochodzące z profili rosyjskich żołnierzy i separatystów, wyłuskując twarze z tłumu i geolokalizując zdjęcia zrobione w Donbasie. Na przykład w jednym zestawie zdjęć[6] przesłanych na VK przez członka 6 Brygady Pancерnej, Askai był w stanie zidentyfikować niemal wszystkich, a następnie znaleźć wielu z tych młodych mężczyzn na zdjęciach i filmach nagranych na wschodniej Ukrainie.

Na zdjęciu grupowym numery 8 i 9 to Roman Gromov i Anton Yuryevich, którzy później wrzucili swoje zdjęcia na których stoją obok znaku na rogatekach ukraińskiego miasta Chervonosil'ske we wschodniej Ukrainie.[7]

Większość rosyjskich żołnierzy nie była na tyle bezczelna i głupia, aby zamieścić takie zdjęcie, a tym bardziej pozować na nim, ale zdarzało się to czasem w latach 2014-2015. Być może bardziej powszechnym i istotnym dla wysiłków badania rosyjskiego zaangażowania w wojnę na wschodzie Ukrainy, jest oglądanie zdjęć rosyjskich żołnierzy po powrocie do ich macierzystych jednostek, gdzie można zobaczyć sprzęt wojskowy „pożyczony” na czas walki w Donbasie i który szczęśliwie powrócił do bazy. Na przykład wyrzutnia rakietowa Grad, która była na Ukrainie z napisem „Dla Ługańska”, została sfotografowana przez rosyjskiego żołnierza w Murmańsku, na dalekiej północy Rosji.[8]

Bohaterowie Rosji

Zdjęcia zamieszczane przez żołnierzy podczas ich pobytu na linii frontu lub już po powrocie do jednostek macierzystych, są bardzo użyteczne w internetowych śledztwach, ale posty

społecznościowe zamieszczone już po zakończeniu czynnej służby wojskowej, mogą być równie ważne. W 2016 roku Bellingcat opublikował raport[9] ze śledztwa, w którym wykorzystał swoje własne dane (z pomocą niezrównanego Askai) medali otrzymanych przez rosyjskich żołnierzy, którzy prawdopodobnie uczestniczyli w konflikcie we wschodniej Ukrainie. Zdecydowana większość tych informacji pochodziła z postów żołnierzy chwalebnych się medalami i nagrodami które otrzymali. Numer medalu, który umożliwia badania w zakresie oszacowania liczby medali przyznanych rosyjskim żołnierzom w określonych przedziałach czasowych.

Analiza danych dostarczonych przez rosyjskich żołnierzy, ujawniła ogromny wzrost w liczbie medali przyznawanych po okresach ciężkich walk we wschodniej Ukrainie, z wyraźną przerwą we wręczaniu nagród w okresach niezwiązanych z konfliktem na Ukrainie.

Co dalej?

Pomimo głośnych oświadczeń rosyjskich ustawodawców, po nowelizacji tego prawa nie nastąpi znacząca zmiana w zachowaniu rosyjskich żołnierzy. Rosyjskie Ministerstwo Obrony wywiera już znaczną presję w celu zmniejszenia użycia smartfonów wśród żołnierzy będących w czynnej służbie, ale mimo to zakazane telefony nadal będą pojawiać się w bazach. Trend który dało się zauważyć w Bellingcat po wielu głośnych śledztwach dotyczących rosyjskiej działalności na Ukrainie, polegał na zwiększeniu ilości wykorzystywanych pseudonimów lub „tajnych profili” przez rosyjskich żołnierzy w celu dzielenia się informacjami wojskowymi z bliską rodziną i przyjaciółmi. Jednak, jak można by się spodziewać po wszystkich młodych mężczyznach na całym świecie, ich świadomość bezpieczeństwa operacyjnego pozostawia wiele do życzenia. Z większości tych kont wystarczy przejrzeć listę przyjaciół, rodzeństwa i rodziców żołnierzy, aby znaleźć profil założony pod pseudonimem.

Co więcej, pomimo faktu, że rosyjscy żołnierze udostępniają informacje online, większość z najbardziej soczystych informacji o rosyjskich działaniach wojskowych, pochodzi od ludzi z bezpośredniego otoczenia żołnierzy a nie ich samych. Dziewczyny, żony, matki i rodzeństwo będą udostępniać zdjęcia, które otrzymają od swoich bliskich służących w wojsku, lub nadgorliwych wojowników we wschodniej Ukrainie, działających na okupowanym terytorium. Będą oni udostępniać zdjęcia przedstawiające rosyjskich żołnierzy w tle nieświadomi, że ich twarze wkrótce znajdą się na VK dostępne dla każdego. Zakaz ten będzie generował wzrastającą ostrożność wśród rosyjskich żołnierzy, którzy myślą o udostępnieniu swoich zdjęć na tle czołgu na Instagramie, ale ostatecznie, wielu młodych mężczyzn objętych tym zakazem to 19-letni nastolatki, którzy chcą by ich przyjaciele pozazdrościli im tego co doświadczyli w czasie służby wojskowej, kiedy już powrócą do domów, pokazując te wszystkie fajne rzeczy, które robili w jednostkach wojskowych lub w czasie zagranicznych pobytów. Czy jakiegokolwiek prawo może naprawdę powstrzymać zapał nastolatków?

Autorstwo: Aric Toler

Tłumaczenie: Enigamtis

Źródło oryginalne: Bellingcat.com

Źródło polskie: WolneMedia.net

Przypisy

[1]

<https://meduza.io/en/short/2019/02/12/russian-lawmakers-just-passed-legislation-designed-to-kick-soldiers-off-social-media>

[2]

<https://www.aa.com.tr/en/turkey/smart-move-for-turkish-army-recruits-could-net-12m/>

[3]

<https://www.novayagazeta.ru/articles/2015/03/02/63264-171-my-v-se-znali-na-chto-idem-i-chto-mozhet-byt-187>

[4]

<https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2016/02/53rd-report-public.pdf>

[5] <http://twitter.com/askai707>

[6]

<https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/22/russias-6th-tank-brigade/>

[7]

<https://www.google.com/maps/place/Chervonosil's'ke,+Donetsk+Oblast,+Ukraine,+87302/@47.8582867,38.0265523,9.6z/data=!4m5!3m4!1s0x40e0e5aadad02dc9:0x4e9781347eb2a8e0!8m2!3d47.8234451!4d38.2245053>

[8]

<https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2016/07/04/russias-200th-motorized-infantry-brigade-donbass-tell-tale-tanks/comment-page-1/>

[9]

https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2016/08/RussiasWarinUkraine_TheMedals_and_TreacherousNumbers-4.pdf